

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

PaedDr. Otília Sabolová

AKTIVIZUJÚCE A APLIKAČNÉ ÚLOHY REGIONÁLNEJ VÝCHOVY V HUDOBNEJ VÝCHOVE ŽIAKOV 6. ROČNÍKA

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov

2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: PaedDr. Otilia Sabolová

Kontakt na autora: Základná škola Budkovce 355 072 15 Budkovce,
otiliasab@gmail.com

Názov OPS/OSO: Aktivizujúce a aplikačné úlohy regionálnej výchovy v hudobnej
výchove žiakov 6. Ročníka

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2014
VII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: PaedDr. Zuzana Jabczunová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Prierezová téma, regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra, hudobná výchova, kompetencie, aplikačné úlohy, aktivizujúce úlohy, integrované tematické vyučovanie

Anotácia

Táto práca prináša príklady, ako sa dá prierezová téma Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra využiť na priblíženie hudobného umenia žiakom a naopak, využiť hudobnú výchovu na 2. stupni na zlepšenie - alebo možno zatraktívnenie regionálnej problematiky žiakom základnej školy. Približuje využitie aplikačných úloh integrovaného tematického vyučovania, ktoré sa dajú veľmi dobre využiť pri práci v obohatenom prostredí – priestoroch opusteného Kaštieľa, ktoré boli samé o sebe pre žiakov veľmi atraktívne. Práca prináša množstvo aplikačných úloh, ktoré môže využiť každý učiteľ hudobnej výchovy a prispôbiť ich svojim žiakom.

OBSAH

ÚVOD	5
1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI	7
2 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI	9
2.1 Regionálna problematika a prierezová téma Regionálna výchova	9
2.2 Prehľad výchovných a vzdelávacích stratégií	10
2.3 Hudobná výchova v 6. ročníku základnej školy	11
2.4 Základné predmetové kompetencie a kľúčové kompetencie	12
3 AKTIVIZUJÚCE A APLIKAČNÉ ÚLOHY V REGIONÁLNEJ VÝCHOVY	14
3.1 Prvky integrovaného tematického vyučovania	14
3.2 Ciele prierezovej témy regionálna výchova	16
3.3 Ciele prierezovej témy regionálna výchova v hudobnej výchove	18
ZÁVER	38
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ÚDAJOV	40
ZOZNAM PRÍLOH	41

ÚVOD

Dostala som sa k historickým, nepoužívaným priestorom Kaštieľa Buttkayovcov v Budkovciach, ktorý sa bude o pár rokov rekonštruovať. Snažila som sa túto príležitosť patrične využiť. Inovatívnym spôsobom som sa snažila zlepšiť regionálnu uvedomelosť mojich žiakov, aby zistili, že aj u nás na Zemplíne je veľa originálnych zaujímavostí, ktoré stoja za zmienku.

Bola to pre mňa výzva – kto by to nevyužil? Naše hodiny hudobnej výchovy so žiakmi 6. ročníka v predchádzajúcich rokoch boli síce tvorivé, ale zďaleka sa nedali porovnať s hodinami na zmenenom mieste vyučovania. Žiaci sa okamžite nadchli pre prácu na inom mieste, aj keď v nepoužívaných priestoroch. Prierezová téma Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra v obsahu predmetu výtvarná výchova ihneď dostala celkom nový rozmer. Pomocou niektorých prvkov integrovaného tematického vyučovania som sa snažila viac priblížiť žiakom naše regionálne bohatstvá. Zavedenie pojmu Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra do reálneho školského života, zvlášť v našom prípade stála za úplnou premenou našich hodín hudobnej výchovy.

Keďže som si všimla aj vplyv tejto našej zmenenej situácie na vyučovacích hodinách, popíšem aj zmenu v klíme triedy a postojoch žiakov. Po tejto skúsenosti si myslím, že to, čo zmeníme na klasickom učení, má veľmi dobrý vplyv na postoj žiakov a aj na klímu triedy.

Práca je rozdelená do troch kapitol. V prvej kapitole objasňujem ciele a východiská tejto osvedčenej skúsenosti a špecifikujem cieľovú skupinu tejto OPS. V druhej kapitole približujem teoretické východiská regionálnej problematiky, integrovaného tematického vyučovania, hudobnej výchovy v 6. ročníku základnej školy a súčasťou tejto kapitoly je aj prehľad použitých výchovných a vzdelávacích stratégií. V tretej kapitole sa sústreďujem na praktickú časť – teda približujem moju prácu so žiakmi v priestoroch Kaštieľa, mesačné podtémy regionálnej výchovy v hudobnej výchove žiakov 6. ročníka základnej školy a tiež aktivizujúce aplikačné úlohy tejto prierezovej témy. Použila som informácie z literatúry uvedenej v zozname bibliografických odkazov.

1 OPIS OSVEDČENEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

Táto práca prináša metodický materiál, ktorý je určený predovšetkým učiteľom, žiakom nižšieho stredného vzdelávania vyučovaní hudobnej výchovy.

Kategória	- učiteľ
Podkategória	- učiteľ sekundárneho vzdelávania
Vzdelávacia oblasť	- umenie a kultúra
Typ školy	- základná škola, sekundárne vzdelávanie
Ročník	- 5. 9. ročník
Vyučovacie predmety	- hudobná výchova - dramatická výchova

Hlavným cieľom osvedčenej pedagogickej skúsenosti je sformulovať aktivizujúce a aplikačné úlohy regionálnej výchovy v hudobnej výchove žiakov 6. ročníka. Čiastkovým cieľom tejto OPS je analýza cieľov regionálnej výchova a tradičnej ľudovej kultúry a cieľov hudobnej výchova žiakov 6. ročníka, experimentovanie s miestom vyučovania, vyskúšať teoretické úlohy v praxi, zdokonaľovať postoje žiakov 6. ročníka k regionálnej problematike, pripraviť projekt podľa zadanej témy, vyskúšať účinok úloh regionálnej výchovy v hudobnej výchove a postupne zlepšovať prezentačné schopnosti žiakov.

K ďalším cieľom tejto osvedčenej pedagogickej skúsenosti je získať základné hudobné zručnosti a návyky. Prenášať do hudby regionálne podnety a tvorivo spracovať jednotlivé úlohy. Chápať význam regionálnej výchovy v bežnom živote. Aktivitami a aktivizujúcimi úlohami vzbudzovať u detí záujem o hudobnú výchovu. Nevyhnutnosťou je aktívne zapájanie žiakov na vyučovacích hodinách, či už v obohatenom alebo aj bežnom prostredí.

Implementácia OPS si vyžaduje záujem o históriu obce tak u učiteľa ako aj u žiakov. Hudobná výchova má jedinečnú možnosť prierezovú tému Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra dokonale využiť na priblíženie vzťahov žiakov k umeniu a zároveň hudobné umenie využiť pri priblížení vzťahov žiakov k regiónu Zemplína – regiónu, kde budú žiť podstatnú časť svojho života.

2 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

Štátny vzdelávací program a školský vzdelávací program radíme k najpodstatnejším dokumentom pre učiteľa, z ktorých vychádza pri tvorbe učebných osnov a tematicko – vzdelávacích plánov. V týchto dokumentoch sú zaradené prierezové témy - teda aj téma, ktorou sa chceme zaoberať – regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra. K ďalším teoretickým východiskám by sme mohli zaradiť teóriu integrovaného vyučovania (ITV), pričom je nám blízke využitie niektorých prvkov ITV vo vyučovaní hudobnej výchovy nielen v poslednom období, ale aj predtým.

2.1 Regionálna problematika a prierezová téma Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra

Ciele tejto prierezovej témy plnia pedagógovia na všetkých predmetoch, ale na hodinách výtvarnej výchovy sa priam žiada takáto prierezová téma.

Cieľom zaradenia prierezovej témy do vyučovania je vytvárať u žiakov predpoklady na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásam svojho regiónu, prírody, staviteľstva, ľudového umenia a spoznávanie kultúrneho dedičstva našich predkov. Pripravovaný materiál sa dá zaradiť do troch tematických celkov :

1. Môj rodný kraj.
2. Objavujeme Slovensko.
3. Tradičná ľudová kultúra. –
  - a) tradičná hmotná kultúra,
  - b) tradičná nehmotná kultúra.

Pod regionálnou kultúrou rozumieme súhrn produktov (hmotných a nehmotných) ľudskej činnosti, ktoré sa viažu na konkrétnu obec alebo región. Regionálna kultúra zahŕňa v sebe lokálne a regionálne kultúrne dedičstvo, ako aj živé kultúrne prejavy fungujúce v každodennom živote, pri sviatkoch a slávnostiach. Regionálna kultúra nadväzuje na regionálne kultúrne tradície a pokladá ich za dôležitú súčasť historickej pamäte i za zdroj identity obce alebo regiónu.

Podľa Elektronického lexikónu slovenského jazyka – je národné povedomie = regionálna uvedomelosť- uvedomenie si vzťahu k istému spoločenstvu – k národu. Všeobecne sa pokladá regionálna uvedomelosť na Slovensku za nižšiu, ale dôkaz chýba. Konštatovať môžem iba to, že v rodinách v regiónoch mizne nárečie ako kaluže po daždi a deti nepoužívajú nárečie vôbec, dokonca niektoré mu ani nerozumejú - nie je to neprirodzené?

Cieľom zaradenia prierezovej témy do vyučovania je vytvárať u žiakov predpoklady na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásam svojho regiónu, prírody, staviteľstva, ľudového umenia a spoznávanie kultúrneho dedičstva našich predkov. Edukačná činnosť je zameraná na to, aby žiaci v rámci regionálnej výchovy poznali históriu a kultúru vlastnej obce, mesta – na funkčné využívanie historických regionálnych ukážok:

- Môj rodný kraj- kraj, kde žijem; škola a jej okolie; moja trieda; obec, v ktorej žijem; čo sa mi v našom kraji najviac páči; čím sa pýši naša obec (príbehy o rodákoch, pamätne miesta, tance, a i.), história, povesti, piesne, šport a kultúra, osobnosti, ale aj súčasnosť vo všetkých smeroch napr. ekonomika; jej flóru a faunu- význam ochrany prírody, lesa, vody, živočíchov.
- Objavujeme Slovensko- objavovanie a spoznávanie prírodných krás a zaujímavostí Slovenska; povestami opradené pohoria- cestujeme po Slovensku- oboznámenie sa s časťami Slovenska formou výletu; povesti veľkých a starých miest Slovenska; zvyky a tradície; ľudia v mojom okolí (aj o úcte k starším obyvateľom); pripomíname si našich predkov- vychádzať z rodinného prostredia t.j. téma- rodostrom rodiny, tradičné jedlá; stretnutia s pamätníkmi (starými rodičmi, známymi) na besedy; rozhovory so žiakmi o minulosti ich regiónu a pod., orientácia v turisticky a historicky atraktívnych miestach Slovenska.

Základom našej kultúrnej identity, ako aj zdrojom historického vedomia, patriotizmu a vzdelanosti, poznávania kultúrnej rozmanitosti, je tradičná ľudová kultúra – kultúra, ktorú vytvorili, ktorou žili a žijú najširšie vrstvy obyvateľstva. Využitie danosti regiónu, návšteva dedinskej folklórnej skupiny, folklórneho súboru, spoznávanie tradičných ľudových remesiel, ľudovoumeleckých výrobkov regiónu, tradičné jedlá, vlastná tvorba (remeslá), spoznávanie stavebných pamiatok v regióne, poznatky využiť v zobrazovaní vo výtvarnej výchove; poznávanie vyčítaniek, hádaniek, básní, tancov, ľudových krojov (pohybový a výtvarný prejav), prísloví, porekadiel, pranostiek, bájok, rozprávok: ľudových, autorských, povestí a pod.. Skúmanie vlastnej kultúry, skúmať a objavovať vlastnú kultúru a spoznávať iné kultúry v oblasti ľudových tradícií.

Táto prierezová téma sa má prelínať cez jednotlivé vyučovacie predmety, my sa budeme venovať hudobnej výchove. Veľmi úzko ešte súvisí so slovenským jazykom a dejepisom, ale spätosť regionálnej výchovy a hudobnej výchovy je nepopierateľná a jasná. Cez hudbu sa dajú ciele prierezovej témy regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra veľmi dobre spĺňať. Je to možné hlavne cez hudobný folklór. V obci, kde sídli naša základná škola, je zriadený Gazdovský dom (obecné múzeum), kde si žiaci môžu pozrieť predmety, ktoré naši dedovia, ba aj pradedovia používali každodenne a dnes už nevieme, ani na čo boli používané. Iba z dobrej vôle niekoľkých ľudí tento Gazdovský dom prináša úžitok síce nie vo svojej pôvodnej podobe, ale ako pamiatka na časy minulé. V našej obci taktiež funguje Dedinská folklórna skupina Pacerki z Budkovec, ktorá je kultúrnym reprezentantom našej obce. Vydala štyri CD a nedávno oslávila 20 rokov svojej činnosti. Je výrazným prvkom všade, kde sa prezentuje, či už pri spevoch alebo pri kultúrnych zvykoch, odberačkách, krstoch, svadbách, plesoch, stavaní mája, vianočných a veľkonočných zvykoch.... Je veľkou inšpiráciou, lebo je živým vzorom zachovania kultúrneho regionálneho dedičstva v rodinách našich žiakov.

2.2 Prehľad výchovných a vzdelávacích stratégií

Vyučovacou metódou rozumieme zámerné usporiadanie obsahu vyučovania, činnosti učiteľa a žiaka, ktoré sa zaciľujú na dosiahnutie stanovených výchovných a vzdelávacích cieľov, a to v súlade so zásadami organizácie vyučovania (Turek 2010). Použila som rôzne metódy práce, najčastejšie rozprávanie, rozhovor, demonštráciu, problém ako motivácia. Použila som ich pri vysvetlení dôvodov zmeneného miesta vyučovania. Overila som si účinnosť pochvaly, povzbudenie, kritiky, objektívneho hodnotenia – táto metóda je veľmi dôležitá pre ďalšie činnosti a ochotu spolupracovať.

Ďalšie metódy, ktoré som musela použiť boli monologické, dialogické, demonštračné, prvky problémového vyučovania, ale aj samostatné štúdium, názornú metódu a tiež prvky intonačnej metódy. Nedali sa nepoužiť rozprávanie, opis, vysvetľovanie, rozhovor, beseda s ľudovými spevákmi a hudobníkmi – a vôbec so staršími ľuďmi z regiónu. Použila som taktiež dramatizáciu, dôležitú úlohu mala spätná väzba, pozorovanie, situačné a inscenačné hry. Ďalšie metódy, ktoré som použila, boli práca s knihou, samostatné štúdium notových záznamov, metóda napodobňovania a zdokonaľovania zručností, metóda opakovania a opakovací rozhovor. Z ďalších metód som použila diagnózu, hodnotenie, klasifikáciu, ústne skúšanie, praktické skúšanie, hodnotenie tvorivého prejavu žiaka. Rozobrala som spevácky a inštrumentálny žiacky prejav, triedila som diagnostické údaje, použila sme interpretačnú metódu, analýzu, syntézu, indukciu, dedukciu.

Pojem organizačná forma vyučovania je časová jednotka zameraná na realizovanie obsahu vyučovania a výchovnovzdelávacích cieľov, pričom sa uplatňujú a využívajú viaceré výchovnovzdelávacie metódy a prostriedky, rešpektujú didaktické zásady a je v nej interakcia medzi učiteľom a žiakom (Petlák, 1997). Organizačná forma nie je iba vyučovacia hodina, ale aj vychádzka, výlet, exkurzia a pod. Na vyučovaciu hodinu môžeme nazerať z rôznych hľadísk.

Použila som tieto organizačné formy:

- okrem základného typu hodiny poznáme aj hodiny filmovej projekcie, hodiny besied, hodiny exkurzie, hodiny v múzeu,
- hodiny úvodné, preberania nového učiva, aplikačných, zhrňujúcich, záverečných,
- hľadisko obsahu vyučovania – hodina hudobnej výchovy,
- hodiny hromadného alebo individuálneho vyučovania, hodiny skupinového vyučovania – tieto sme používali veľmi často,
- hodiny v mimoškolskom prostredí - v historických priestoroch Kaštieľa.

2.3 Hudobná výchova v 6. ročníku základnej školy

Úlohou predmetu je rozvíjať kľúčové kompetencie tak, aby sa:

- formoval a rozvíjal emocionálny svet žiakov,
- formovali mravné vzťahy žiakov k prostrediu v škole a v rodine, pozitívne vzťahy k prírode, ku všetkým prejavom života,
- vychovali žiaci hrdí na vlastné slovenské kultúrne bohatstvo a históriu, s kladným vzťahom ku kultúrnemu životu spoločnosti a podieľaním sa na ňom,
- vhodne a nenásilne spájala hudba s prejavmi iných umení – s poéziou, výtvarnými dielami, tancom, filmom, videom a modernými komunikačnými technológiami,
- vychovávali vnímaví, aktívni poslucháči, tolerantní k iným kultúram a názorom, bez nekritického podliehania módnym vlnám, reklame a subkultúre, ale aj bez predsudkov
- hudobná výchova podieľala na rozvíjaní osobnostnej, sociálnej, občianskej, komunikačnej kompetencie.

Hudobná výchova sa delí na vokálne – intonačné činnosti, inštrumentálne činnosti, hudobno – pohybové činnosti, percepčné činnosti a hudobno – dramatické činnosti.

Tematické celky :

- Hudba minulosti a súčasnosť - prostredníctvom hudby poznávame kultúru rôznych národov.

Vokálne činnosti - obsahom vokálnych činnosti na nižšom sekundárnom stupni základnej školy je

- upevňovanie a rozširovanie vedomosti a zručnosti v práci s hlasom v nadväznosti na predchádzajúce ročníky, v kultivácii speváckeho a hovoreného prejavu prostredníctvom uplatňovania a upevňovania správnych speváckych návykov .

Inštrumentálne činnosti - obsahom inštrumentálnych činnosti je hra a tvorba sprievodov na detských hudobných nástrojoch a ich využívanie počas hudobnej reprodukcie i produkcie, tvorba sprievodu pre hudobno – dramatické prejavy.

Hudobno–pohybové činnosti - obsahom hudobno – pohybových činnosti je reagovanie na hudbu a stvárňovanie hudby pomocou pohybu, tanca, gesta, improvizácia a pantomimické vyjadrenie.

Percepčné činnosti - obsahom percepčných činnosti je aktívne vnímanie a prežívanie hudby, počas ktorej žiak poznáva hudbu vo všetkých jej žánrových, štýlových a funkčných, dokáže zadeliť dielo do obdobia, hudbu analyzovať a charakterizovať.

Obsah:

Tematické celky

- 1. Hudba minulosti a súčasnosť: Od praveku po romantizmus, jednotlivé slohové obdobia v európskom a slovenskom hudobnom umení .
  - o Vývoj hudby a jej spoločenské pozadie od praveku po romantizmus. Význam a typické skladby najvýznamnejších predstaviteľov renesancie, baroka, klasicizmu, romantizmu
- 2. Prostredníctvom hudby poznávame kultúru rôznych národov (Štátny vzdelávací program Hudobná výchova príloha Isced2)

2.4 Základné predmetové kompetencie a kľúčové kompetencie

Žiaci sa naučia pochopiť a pracovať :

s poznatkami o vlastnom národe

- spoznávať slovanské kultúrne korene, oživovaním ľudových tradícií,
- rozvíjať detské myslenie a tvorivosť.

s priestorom

- rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor,

s artefaktmi výtvarného a hudobného umenia

- vymedziť jednotlivý artefakt, zaradiť ho do druhu, obsahu a formy výtvarného alebo hudobného umenia
- popísať jednotlivé umelecké artefakty na základe určujúcich znakov,
- rekonštruovať konanie a postoje a vyjadrovanie ľudí v minulosti,,
- skúmať konanie a vyjadrovanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho.

Komunikatívne a sociálno-interakčné spôsobilosti

Pre vytváranie a rozvíjanie kľúčovej komunikačnej kompetencie sú využívané stratégie, ktoré majú žiakom umožniť:

- diskutovať o probléme, vyjadriť svoj názor,
- vecne argumentovať,
- rozširovanie si predstáv o vlastnom národe,
- posilnenie osobnej, národnej a regionálnej identity dieťaťa,
- využívať informačné a komunikačné prostriedky,
- pracovať v atmosfére úcty a tolerancie,
- posilňovať svoju samostatnosť, sebadôveru a sebaúctu,
- pracovať v skupine a hľadať v nej svoju rolu,

Interpersonálne a intrapersonálne spôsobilosti

Pre vytváranie a rozvíjanie kľúčovej kompetencie k učeniu sú využívané stratégie, ktoré majú žiakom umožniť:

- vyhľadávať a kombinovať informácie z rôznych zdrojov (verbálnych, obrazových, grafických; etnografické zbierky, učebníc, slovníkov, kníh, atlasov, novín, webových stránok, kroník, ...),
- poznávať a postupne operovať so všeobecne používanými pojmami, termínmi, znakmi a symbolmi v oblasti hudobného a výtvarného umenia,
- využívať poznatky z hudobnej a výtvarnej výchovy,
- zamýšľať sa nad problémy a formulovať vlastné názory a postoje,
- hodnotiť vlastnú prácu,
- vyhľadávať a triediť informácie podľa zadaných kritérií, naučiť sa rozdeľovať si prácu v detskom kolektíve, čiže tímová spolupráca,
- efektívne využívanie získaných informácií v procese učenia, tvorivých činnostiach a v praktickom živote.

Schopnosť tvorivo riešiť problémy

Pre vytváranie a rozvíjanie kľúčovej kompetencie k riešeniu problémov sú využívané stratégie, ktoré majú žiakom umožniť vytváranie vlastných názorov na problémové situácie, žiaci môžu hľadanie variantov riešenia problémov a overovanie správnosti riešenia, pri riešení problémov majú objavovať paralely v umeleckých slohoch a štýloch, vyhľadávať informácie vhodné k riešeniu problému, hľadať ich zhodné, podobné a odlišné znaky, samostatne riešiť problémy; voliť vhodné spôsoby riešenia a zvládnuť obhajobu vlastných postojov a rozhodnutí.

3 AKTIVIZUJÚCE A APLIKAČNÉ ÚLOHY V REGIONÁLNEJ VÝCHOVE

Prierezová téma Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra je súčasťou štátneho vzdelávacieho programu a školských vzdelávacích programov, pričom má byť prirodzenou súčasťou predmetov slovenský jazyk a literatúra, hudobná výchova, výtvarná výchova, občianska náuka a dejepis. Cieľom zaradenia prierezovej témy do vyučovania je vytvárať u žiakov predpoklady na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásam svojho regiónu, prírody, staviteľstva, ľudového umenia a spoznávanie kultúrneho dedičstva našich predkov. Z tohto vyplýva, že celý obsah prierezovej témy regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra je veľmi úzko prepojený s obsahom predmetu hudobná výchova. Integrácia spomínanej prierezovej témy do obsahu predmetu výtvarná výchova sa mi zdá ako veľmi vhodná z hľadiska osobnostného, sociálneho, aj odborného. Implementáciou prvku ITV – aplikačných úloh, by som mohla pomôcť žiakom, aby sa ich regionálna uvedomelosť zlepšila. Práve na týchto aplikačných úlohách som si dala záležať, aby som nemala problém s realizáciou mojich plánov. Aplikačné úlohy by mali byť aktivizujúce, teda mali by povzbudzovať aktivitu žiaka. Výsledok aktivity žiaka je tvorivá práca žiaka, aj učiteľa. Tvorivá práca je dôležitá pre každého učiteľa, hlavne z troch hlavných dôvodov:

1. rozvíja v žiakoch schopnosť premýšľať tvorivým spôsobom,
2. zvyšuje motiváciu žiakov, tvorivosť uspokojuje ľudskú potrebu niečo vytvárať a byť za to ocenený,
3. prostredníctvom vlastného vyjadrenia poskytuje príležitosť sledovať pocity a osvojovať si zručnosti, žiaci potrebujú dať svojím zážitkom a skúsenostiam osobný význam.

Pre mňa tieto aplikačné úlohy zaznamenané v zrozumiteľnom pláne predstavuje podstatu práce, o ktorú som sa mohla pri tvorivej práci na hodinách hudobnej výchovy oprieť.

3.1 Prvky integrovaného tematického vyučovania

Integrované tematické vyučovanie je založené na zjednocujúcej celoročnej téme a jej rozvetvení, do ktorej je zakomponovaný celý obsah a zručnosti tvoriace náplň výchovno-vzdelávacieho procesu.

ITV je označované ako humanistické, na dieťa orientované vyučovanie, ktoré je založené na účasti detí a ich praktických skúsenostiach. Vyznačuje sa špecifickými črtami, ako sú – zmysluplný obsah učiva, neprítomnosť ohrozenia, rešpektovanie dieťaťa, primeraný čas na prácu, spätná väzba medzi učiteľom a žiakom, nácvik postupov tímovej spolupráce, obohatené prostredie v triede, dokonalé zvládnutie učiva, slovné hodnotenie. Výhody ITV sú v aktivite, samostatnosti, tvorivosti žiakov a v pozitívnej, pokojnej a radostnej atmosfére na vyučovaní, v komplexnosti, v prepojení kognitívnych a nonkognitívnych oblastí osobnosti a celkovej humanizácii vyučovania.

Využila som tieto prvky ITV - celoročná téma, mesačné podtémy, kľúčové učivo, aplikačné úlohy, relaxácia, možnosť výberu, adekvátny čas, obohatené prostredie, spolupráca, okamžitá spätná väzba a zámerný pohyb. Kurikulum je obsah každej skúsenosti, ktorú žiaci v škole získavajú, zaraďujem tu aj skúsenosti v činnostiach vzťahujúcich sa ku škole, jej plánovanie a hodnotenie“ Formálne kurikulum predstavuje

ciele, učivo, organizačné formy a prostriedky, učebné plány a osnovy. Neformálne kurikulum môžeme charakterizovať ako aktivity a skúsenosti žiakov a mimoškolských činnostiach. Nedocenené v praxi je skryté kurikulum (implicitné kurikulum), ktoré odráža skúsenosti získané v rámci sociálnej interakcie, pôsobenie sociálnej klímy školy, vplyv mimoškolskej výchovy a vzdelávania. Významne ovplyvňuje osobné a sociálne kompetencie žiakov a tým aj ich celkovú školskú úspešnosť. Podporovať školskú úspešnosť žiakov nie je možné bez budovania ich sebahodnotenia a sociálneho rozvoja. Skutočné učenie sa nevnímame ako pasívnu aktivitu počúvania odovzdávaných informácií, ale tvorivý proces - sociálny jav. Ja som sa síce vyhla tvorbe kurikula, ale využila som iba niektoré prvky ITV – a dá sa povedať, že tieto prvky pomáhali v plnení daných úloh a cieľov.

- *Spolupráca* – ITV ponúka a využíva metódy a postupy nácviku sociálnych zručností a práce v skupine, ktoré sú dobrou prípravou na tímovú spoluprácu a uplatnenie žiakov v budúcom pracovnom živote. Žiaci sú nútení spolupracovať, pretože sami by takéto zadania nezvládli, výslednú zmenu Kaštiel'a prezentujeme ako prácu celej triedy, nemenujeme jednotlivcov, ale zodpovednosť jednotlivcov za spoločné dielo si žiaci musia uvedomovať.
- *Obohatené prostredie* – predpokladá vytvorenie optimálneho vonkajšieho prostredia školskej triedy tak, aby trieda odrážala to, o čom sa žiaci učia. Podnecuje učenie, je plné podnetov, ktoré odrážajú skutočný život. Naši žiaci už samotným pobytom v priestoroch Kaštiel'a, ktorý je nepoužívaný, využívali prostredie, v ktorom sa dá tvoriť, môžeme zorganizovať nočnú obhliadku, kde žiakom motivačne rozprávame, kde sa čo udialo, navodíme im atmosféru historickej udalosti.
- *Zámerný pohyb* – žiaci z bezpečnostných dôvodov dodržiavajú prísne pravidlá, ale majú aj aplikačné úlohy, ktoré prikazujú pohyb – módne prehliadky, zapojenie sa do filmu, základy ľudového tanca.
- *Okamžitá spätná väzba* – poskytuje vecnú informáciu o momentálnom zvládnutí učiva. Žiaci hneď vidia, či práca má výsledok a nie je iba práca pre prácu, môžu si pozvať hostí, dokonca celý zbor pedagógov a zorganizujú výstavu, prípadne divadelné predstavenie.
- *Relaxácia* – relaxačné a upokojujúce cvičenia, ktoré žiakov dokážu utíšiť, upokojiť a navodiť podmienky, vhodné na realizáciu aplikačných úloh.

A ďalšie pojmy, ktoré z ITV používame sú :

- *celoročná téma* – téma, ktorá zahŕňa podstatu učiva, rešpektuje prierezovú tému,
- *mesačné podtémy* – mesačne rozpracované učivo výtvarnej výchovy obohatené o aplikačné úlohy RV a TLK,
- *klúčové učivo* - podstata toho, čo som chcela u žiakov cez prierezovú tému zlepšiť, aplikačné úlohy.

3.2 Ciele prierezovej témy Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra

Edukačná činnosť na hodinách výtvarnej výchovy je zameraná na to, aby žiaci v rámci regionálnej výchovy poznali históriu a kultúru vlastnej obce, mesta – na funkčné využívanie historických regionálnych ukážok: môj rodný kraj – kraj, kde žijem; škola a jej okolie; moja trieda; obec, v ktorej žijem; čo sa mi v našom kraji najviac páči; čím sa pýši naša obec (príbehy o rodákoch, pamätné miesta, sochy a i.), história, povesti, piesne, šport a kultúra, osobnosti, ale aj súčasnosť vo všetkých smeroch; jej flóru a faunu – význam ochrany prírody, lesa, vody, živočíchov. Objavujeme Slovensko – objavovanie a spoznávanie prírodných krás a zaujímavostí Slovenska; povestami opradené pohoria. Cestujeme po Slovensku – oboznámenie sa s časťami Slovenska formou výletu; povesti z veľkých a starých miest Slovenska; zvyky a tradície. Ľudia v mojom okolí (aj o úcte k starším obyvateľom); pripomíname si našich predkov – vychádzať z rodinného prostredia t.j. téma – RODINA – rodostrom rodiny, tradičné jedlá; stretnutia s pamätníkmi (starými rodičmi, známymi) na besedách; rozhovory so žiakmi o minulosti ich regiónu a pod. Základom našej kultúrnej identity, ako aj zdrojom historického vedomia, patriotizmu a vzdelanosti, poznávania kultúrnej rozmanitosti, je tradičná ľudová kultúra – kultúra, ktorú vytvorili, ktorou žili a žijú najširšie vrstvy obyvateľstva – využitie danosti regiónu, návšteva ľudového majstra, dielne, výstavy – spoznávanie tradičných ľudových remesiel, ľudoumeleckých výrobkov regiónu, tradičné jedlá, vlastná tvorba (remeslá), spoznávanie stavebných pamiatok v regióne, obci, poznatky využiť vo výtvarnom zobrazovaní; tvorba zbierky ľudovej hudobnej kultúry, jej prezentácia (piesne, zvyky regiónu, vlastná tvorba – spevník regiónu); poznávanie vyčítaniek, hádaniek, básní, tanec, ľudové kroje (hudobný, pohybový, výtvarný prejav), prísloví, porekadiel, pranostík, bájok, rozprávok: ľudových, autorských, povestí a pod. – skúmanie vlastnej kultúry, skúmať a objavovať vlastnú kultúru a spoznávať iné kultúry v oblasti ľudových tradícií.

Cieľom zaradenia prierezovej témy do vyučovania je vytvárať u žiakov predpoklady na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásam svojho regiónu, prírody, staviteľstva, ľudového umenia a spoznávanie kultúrneho dedičstva našich predkov.

Pripravovaný materiál sa dá zaradiť do troch tematických celkov:

1. Môj rodný kraj
2. Objavujeme Slovensko
3. Tradičná ľudová kultúra.

1. tematický celok: Môj rodný kraj

Témy:

- moja rodina – nachádzať spojitosti histórie svojej rodiny s históriou regiónu,
- škola, okolie školy – nachádzať spojenie medzi školou a svojou rodinou,
- obec, mesto, v ktorom žijem - overiť legendy o povodňovej situácii v okolí potoka Duša,
- rozprávky, príbehy, legendy spojené s históriou obce, mesta – vedieť pútavo porozprávať historické povesti o svojej obci,
- tradičné regionálne zvyky, obyčaje – nájsť význam regionálneho zvyku stávanie mája, páranie peria, koledovanie, majáles, novoročné a ondrejské zvyky, oblievačka, Kračun,

- kultúrne pamätihodnosti, monumenty obce, mesta - poznať kultúrne pamätihodnosti obce a mesta,
- významné osobnosti regiónu - poznať významné osobnosti regiónu.

2. tematický celok: Objavujeme Slovensko

Témy:

- spoznávanie regionálnej kultúry a najtypickejších prejavov kultúr iných regiónov Slovenska v oblasti ľudových tradícií,- poznať typické znaky folklórnych oblastí Slovenska -výtvarné a hudobné znaky ľudového folklóru,
- ľudové piesne a tance, dramatické a výtvarné umenie, tradičné ľudovomelecké remeslá z regiónov Slovenska – poznať základné ľudové tance a piesne typické pre región Zemplín, oboznamovať sa s remeslami, typickými pre región Zemplín,
- významné osobnosti rôznych oblastí kultúry a histórie Slovenska.

3. tematický celok: Tradičná ľudová kultúra

Témy:

a) Tradičná hmotná kultúra:

- tradičné remeslá (ich história),
- odev (kroje na dedine), - poznať základné prvky zemplínskeho kroja,
- výtvarné umenie a i., - poznať základné výtvarné prejavy na Zemplíne,

b) Tradičná nehmotná kultúra:

- ústne tradície a prejavy vrátane jazyka (ľudová slovesnosť, nárečia),
- interpretačné umenie (ľudové hudba, piesne, tance, hry),
- folklórne tradície (prejavy tradičnej ľudovej kultúry: ústne, herné, dramatické, spevné, tanečné a hudobné). – poznať základné prvky nehmotnej kultúry Zemplína.

Zaoberali sme sa týmito tematickými celkami a témami :

1. tematický celok Môj rodný kraj – témy:

- moja rodina – spojitosť histórie rodiny s históriou regiónu,
- škola, okolie školy – spojenie medzi školou a rodinou,
- obec, mesto, v ktorom žijem – legendy, rozprávky a príbehy spojené s históriou obce, o potoku Duša a iné – pútavo rozprávať povesti o obci,
- tradičné regionálne zvyky , obyčaje - význam stavania mája, párania peria, koledovania, majálesov, novoročných, Ondrejských zvykov, oblievačka, Kračun,
- významné osobnosti regiónu – poznať významné mená, rody – pamätná izba obce Budkovce.

2. tematický celok Objavujeme Slovensko – témy:

- typické znaky folklórnych oblastí Slovenska - výtvarné znaky folklóru,
- ľudové tance, dramatické a výtvarné umenie, tradičné ľudovomelecké remeslá z regiónov Slovenska v oblasti ľudových tradícií – typické zemplínske tance

a piesne, remeslá typické pre Zemplín, navštíviť skúšku FS Zemplín, skúšku DFS Pacerki z Budkovec

- významné osobnosti rôznych oblastí kultúry a histórie Slovenska (J. Bilčíková, J. Hvižd'ák,

3. tematický celok Tradičná ľudová kultúra – témy:

- tradičná hmotná kultúra – tradičné remeslá a ich história, odev (kroje na dedine), základné prvky zemplínskeho kroja, výtvarné umenie –základné výtvarné prejavy na Zemplíne,

3.3 Ciele prierezovej témy Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra v hudobnej výchove žiakov 6. ročníka

Prvým krokom ku naplneniu stanoveného cieľa je stanovenie kľúčového učiva, mesačných podtém, tematických častí a aplikačných úloh a potom integrácia týchto prvkov do plánov výtvarnej výchovy tak, aby boli učebné osnovy výtvarnej výchovy, ktoré sú dané v školskom vzdelávacom programe, splnené.

Vytvorila som plán, ktorý obsahuje celoročnú tému, mesačné podtémy, kľúčové učivo, aplikačné úlohy. Snažila som sa zakomponovať aj ďalšie prvky ITV - relaxáciu (uvolňovacie cvičenia), rešpektovala som možnosť výberu, umožnila som žiakom adekvátny čas, obohatené prostredie tvorilo historické prostredie Kaštieľa, podporovala som spoluprácu medzi žiakmi, aj medzi učiteľom a žiakmi. Snažila som sa vytvárať okamžitú spätnú väzbu a podporovala som u detí zámerný pohyb v týchto priestoroch (súčasťou nami požívaných priestorov je severná veža, ktorá je pre žiakov najviac atraktívna).

celoročná téma: Zlepšovanie postoja ku kultúrnej tradícii Zemplína a tolerovanie hodnôt iných kultúr.

tematické celky a mesačné podtémy:

SEPTEMBER – *tematický celok* – Môj rodný kraj.

- *mesačné podtémy* :

Spoznávanie regiónu a školy pomocou mapy, literatúry o obce, škole a folklórnej oblasti.

Spoznávanie regiónu cez tradícia a náboženské sviatky, typické jedlá a obyčaje.

Oboznamovanie s históriou obce a školy, pomocou kroník, regionálnych múzeí, pomocou kultúrnych pamätihodností, prírodných krás regiónu.

OKTÓBER – *tematický celok* – Objavujeme Slovensko

- *mesačné podtémy* :

Spoznávanie významných osobností obce a regiónu z rôznych oblastí kultúry a histórie.

Oboznamovanie s miestnym a regionálnym jazykom – spoznávanie ústnych tradícií a prejavov vrátane jazyka.

Spoznávanie interpretačného umenia – tance, hry, rozprávky a príbehy, legendy spojené s históriou obce, mesta, s výberom z historických kultúrnych pamätihodností Slovenska (hrady, zámky, architektúry, tance, dramatické a výtvarné umenie).

Spoznávanie ľudovej slovesnosti – ústnej tradície a nárečia.

NOVEMBER – *tematický celok* - Tradičná ľudová kultúra – hmotná kultúra.

- *mesačné podtémy* :

Spoznávanie ľudového staviteľstva – odev- kroj na dedine, výtvarné umenie, tradičné ľudovomelecké remeslá z regiónov Slovenska – pomoc krojárky vo FS Zemplín

Oboznamovanie sa s ústnymi tradíciami a prejavmi vrátane jazyka, interpretačným umením, spoločenskými praktikami umením, zvykmi a slávnostnými udalosťami.

DECEMBER – *tematický celok* - Môj rodný kraj.

- *mesačné podtémy* :

Spoznávanie chránených rastlín a živočíchov na území regiónu, minerálov, skamenelín, jaskýň.

Žiaci sa venujú poznaniu tradícií spojených s náboženskými sviatkami (napr. vianočné, veľkonočné a i.), koledy, koledovanie, pôstne piesne, spoznávanie tradičných spevníkov – s pôvodnou notáciou, návšteva kostola a spoznávanie organu.

JANUÁR – *tematický celok* - Objavujeme Slovensko.

- *mesačné podtémy* :

Spoznávanie chránených území na Slovensku, flóra a fauna na Slovensku, pamiatky Unesco na Slovensku.

FEBRUÁR – *tematický celok* – Tradičná ľudová kultúra – hmotná kultúra.

- *mesačné podtémy* :

Spoznávanie domáckych a tradičných remeselných výrobkov (ich históriu), produkciu potravín a stravu, tiež výtvarné umenie v interiéroch príbytkov.

Spoznávanie fujary – z dielne amatérskeho výrobcu fujár.

MAREC – *tematický celok* - Môj rodný kraj.

- *mesačné podtémy* :

Rozvíjanie osobného sólového interpretačného umenia (spev ľudových piesní, tanečné prvky regionálneho folklóru, zemplínsky kroj).

APRÍL – *tematický celok* – Objavujeme Slovensko.

- *mesačné podtémy* :

Spoznávanie základných znakov ľudovej kultúry národností žijúcich na Slovensku, folklórnych osobitostí

MÁJ – *tematický celok* - Tradičná ľudová kultúra – (nehmotná kultúra).

- *mesačné podtémy* :

Zdokonaľovanie svojho interpretačného umenia (ľudové tance, hry). Naučiť sa jednoduché ľudové hry.

Oboznamovanie sa so zvykmi a obyčajami, súvisiacimi s prírodou a vesmírom.

Pestovanie folklórnych tradícií (prejavov tradičnej ľudovej kultúry – ústnej, dramatickej, speváckej, tanečnej a hudobnej).

JÚN – *tematický celok* - Môj rodný kraj.

- mesačné podtémy :

Spoznávanie už zrealizovaných náučných chodníkov, navrhovanie nových náučných chodníkov v regióne, spoznávanie tradičných produktov a zamestnania v regióne, dopĺňajú svoje poznatky o ústne tradície a prejavy vrátane jazyka (ľudová slovesnosť, nárečia).

Kľúčové učivo: Žiaci poznajú polohu, históriu (historické budovy, významné rody, pamätníky a ich dôvod) a súčasnosť miesta, kde žijú a legendy, historiky a rozprávky spojené s týmito miestami. Žiaci hovoria alebo rozumejú miestnemu nárečiu, poznajú miestne tance, piesne, zvyky a tradície, resp. ich vedú reprodukovať, vedú ukázať najdôležitejšie pamätihodnosti vlastného okolia nielen na mape, ale aj v reálnom živote, poznajú mená najvýznamnejších osobností regiónu spojených s hudobným umením. Poznajú spevácku techniku ľudového spevu. Žiaci sa vedú orientovať na turistickú mapu, vedú určiť polohu rodného kraja, školy, ktorú navštevujú, obce i krajiny, kde žijú oni sami aj ich príbuzní, kamaráti, známi.

Aplikačné úlohy:

SEPTEMBER

Predstaviť typické jedlá a nápoje v našom regióne, vytvoriť jedálny lístok v reštaurácii zameranej na tradičné jedlá.

Jedálni lístok reštaurácii

Varíme po zempl'inski:

Polivki:

Žeľeňinova zos haluškami

Rosol z haluškami

Paradičkova

Kureca

Bandurkova

Pasuľova zos ľečkami

Špenatova

Kračunovski kozare

Hlavni jedzeňe

Hičkoše zos kapustu

Bandurčeňiki

Bandurkovi lokše

Scehno z rižu

Pasuľa na mucanki

Zameška

Riska z bandurkami

Kapusta s paradičkami

Rezanki zos sirom

Haluški z kvasnu kapustu

Zakusok:

Poplanok zos sirom

Piškota

Skrucani zos orechami

Smotana zos chrinom

Dobru chut'!

Vytvorit' kuchársku knihu s receptami zemplínskych babičiek.
Preložit' známu slovenskú rozprávku do zemplínskeho nárečia.

Obrázok 1 Práca na preklade rozprávok do zemplíčtiny

Prameň: vlastný zdroj

Dlhodobá úloha – vytvoriť spevník piesní o okolitých dedinách - Budkovce, Dúbravka, Slavkovce.

Budkovce

- 1. /:Ej, u Butkovci medza, na nej babi
šedza:/ Tak me ohvarjaju dobre me
nežedza:/*
- 2. /: Kebi me ohvarjali sami cudzi
ľudze:/ ale me ohvarja co mi švekra
budze:/*

...

*1. Butkovce to valal, okruhli jak ta'ar. Mam u n
im frajirku , mamu nim frajirku, ma'oval ju
ma'ar.*

*2. Ma'are, ma'are, šumne ju ma'ujce. Za mojo
pežeži. Za mojo pežeži farbi nesanujce.*

...

*V butkovci na šene, kapustu najdzeme, a co večša
pozbirame a co menša odrucame.*

Slavkovce

*1. U Slavkovci stara karčma horela, prave išli
katolici s kposcela. Kec horela naj hori, naj še
na nej čuduju, u Slavkovci novu karčmu
zbuduju.*

Dubravka

*1. Ej, Dubravko želena, chto ce budze košic,, ej,
jutre ten muj mily budze šabl'u nošic*
*2. Ej, šablička ne moja, ale cisarova, ej košila by
vona, keby bula doma.*

OKTÓBER

Diskutovať o druhoch ľudových piesní – ovládať aspoň jednu pieseň na každú príležitosť – vymyslieť príbeh k danej piesni – toto je výborná téma pre obsah predmetu slovenský jazyk alebo dramatická výchova.

Všimnúť si postupy pri skúške jednotlivých častí folklórneho súboru Zemplín Michalovce.

Vytvoriť krátky slovník zemplínsko-slovenský so zameraním na budkovské zvyky.

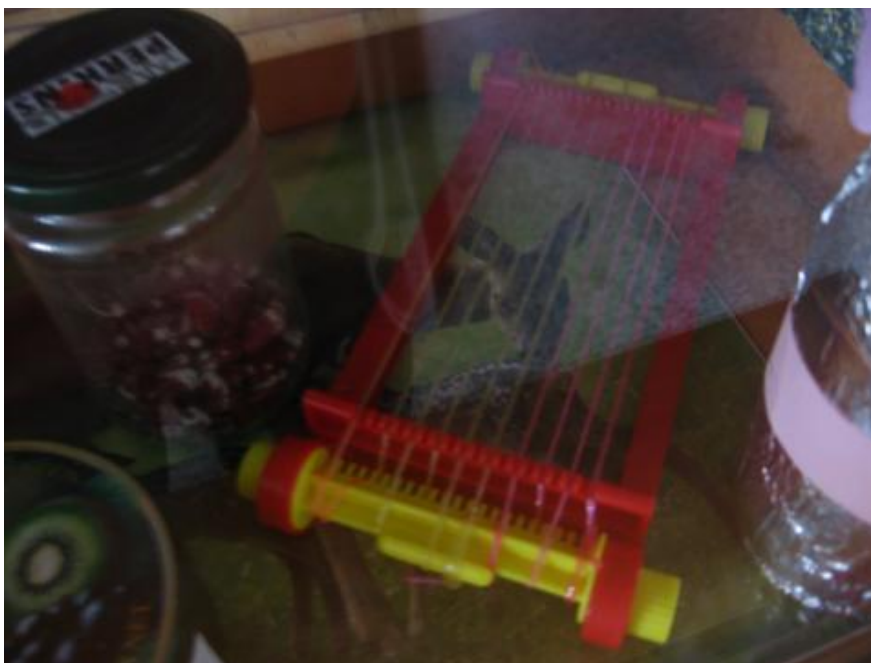
NOVEMBER

Popísať typy domov v regióne, porovnať stavbu domov teraz a v minulosti.

Sformulovať zborník prísloví a porekadiel v zemplínskom nárečí - návšteva kostola ,
Gazdovského domu.

Zorganizovať súťaž pre spolužiakov v počúvaní ukážok – ľudových piesní – hitparáda –
zorganizujú ju žiaci 6. ročníka.

Zorganizovať výstavu vlastnoručne vyrobených hudobných nástrojov.

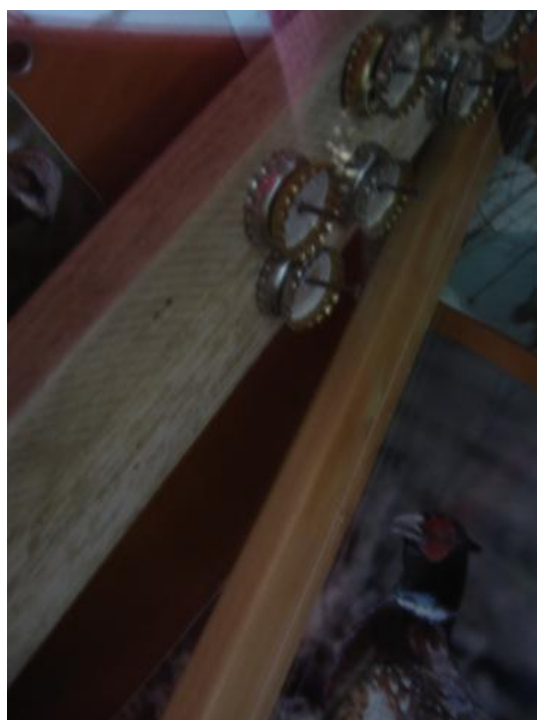

Obrázok 2: Výstava vlastnoručne vytvorených hudobných nástrojov

Prameň: vlastný archív autora

Obrázok 3 Výstava vlastnoručne vyrobených hudobných nástrojov
Prameň: vlastný archív autora

Obrázok 4 Výstava vlastnoručne vyrobených hudobných nástrojov
Prameň: vlastný archív autora

Obrázok 5 Výstava vlastnoručne vyrobených hudobných nástrojov
Prameň: vlastný archív autora

Obrázok 6 Výstava vlastnoručne vyrobených hudobných nástrojov
Prameň: vlastný archív autora

DECEMBER

Navštíviť obecné múzeum gazdovský dom, vytvoriť hitparádu, rebríček najzaujímavejších artefaktov múzea, aj s fotografiami. Fotografie je potrebné vytlačiť čiernobielo a na výkres, ktoré sa dajú veľmi vhodne domal'ovať anilínovými farbami.

Vytvoriť zborník prísloví pranostík a porekadiel Zemplína, beseda so starším človekom z obce – poznáme pána Harbuláka, ktorý sa zaoberá takýmito porekadlami, inšpirovať sa môžeme aj v Gazdovskom dome, kde je aj zbierka starých kníh a modlitebných knižiek....Nájsť v modlitebných knižkách a v dostupných spevníkoch známu pieseň, ktorú vieme zaspievať.

Obrázok 7 Artefakty Gazdovského domu Budkovce

Prameň: www.praveorechove.com

Obrázok 8 Artefakty Gazdovského domu Budkovce

Prameň: www.praveorechove.com

Obrázok 9 Artefakty Gazdovského domu Budkovce

Prameň: www.praveorechove.com

Obrázok 10 Artefakty Gazdovského domu Budkovce

Prameň: www.praveorechove.com

Zhrnúť zvyky v rodine v minulosti. Adventné, na Luciu, vianočné, novoročné, trojkral'ové, ondrejské, pôstne, veľkopiatočné, veľkonočné, novoročné, odpustové, mariánske – takmer všetky zvyky boli spájané s vierovyznaním- u nás zväčša rímskokatolíckym, prípadne gréckokatolíckym, z malej časti evanjelickým a iným.

Vymenovať typy stredných škôl v našom regióne a predstaviť možnosti mladého Budkovčana na štúdium na strednej škole v zahraničí.

Argumentovať za a proti, pre ktoré by sme Zemplín zapísali (alebo nezapísali) do pamiatok Unesco. Využiť nárečie, hudbu – hudobné nástroje.....

FEBRUÁR

Popísať pozitíva a unikáty, pre ktoré by sme Zemplín zapísali do pamiatok Unesco /piesne, tanečné prvky, hud. nástroje, pozdišovská keramika/.

Vytvoriť hudobnú pohľadnicu s ukážkami hudby jednotlivých folklórnych oblastí – odprezentovať pred obecnstvom.

MAREC

Navrhnuť projekt na organizáciu súťaže vo varení syrca a hul'kov. Skúsiť pochopiť prácu manažérov – organizátorov takéhoto festivalu – je potrebné najprv zistiť, čo potrebujeme, aké kuchynské nádoby, prístroje, aké ingrediencie – teda prísady – koľko ľudí príde súťažiť, ako sa toto dá zvládnuť finančne, navrhnuť sponzorov, reklamné plagáty, pozvánky. Zaujímavé je delenie úloh, zodpovednosť....

Nahráť CD s ľudovými piesňami, porekadlami, prísloviami, rozdelenými podľa príležitostí. Skúsiť navrhnuť obal na CD s motívmi Budkoviec, typ písma, typ prezentácie, prípadne film a nahrávkami ľudovej hudby a titulkami....

APRÍL

Vytvoriť film so zápletkou odchodu do Ameriky za prácou, kde budú hrať žiaci, s hudbou a titulkami. Tu je dobré využiť pomoc slovenčinárov, ktorí vedia so žiakmi vytvoriť scenár filmu, využiť všetko, čo sa dá, napríklad aj stroskotanie Titanicu – v reklamných sloganoch....

Napísať ústne podávaný príbeh o rodákoch.

Žiaci našli u rôznych obyvateľ'ov tieto známe mená, ktoré sa týkali aspoň trochu hudby a umenia:

- PhDr. Júlia Bilčíková – profesorka, vydavateľka zemplínsko – slovenského slovníka,
- Mária Koval'ová – prvá speváčka ľudových piesní z Budkoviec,
- Ján Puškár – herec,
- Ján Ondič – farár pôsobiaci v USA, emigroval pri zájazde svojho domovského súboru SĽUK v USA,
- Ján Poprenda – rodák zo Sliepkoviec, v súčasnosti prezident Klubu Zemplínčanov v Košiciach,
- Matúš Tkáč – prvý vysvätený rímskokatolícky kňaz – rodák zo Sliepkoviec,

Pokúsiť sa zahrať divadelné predstavenie Butkovski pripovitki.

Butkovski pripovitki

Tajna chodba -
Duša
Sobaš Žofki zos Matejom

Tajna chodba -

Rosprávačka - dze bulo, tam bulo – u Butkovci bulo, bul ras jeden kaštil' a tiš bul raz jeden koscel. Do koscela každy nedzel'u chodzil'i Haňka i jej mily.

Haňka – Mily muj, toto ši uš čul? Že s koscela do kaštil'a je vykopana chodba – bo že kebi še panove baľi , ta možu zos kaštil'a potajme uceknuc.

Mily – Ta ja išče toto nečul – to spravdy tak? Chto ci toto povedzel?

Haňka – Ta ja uš toto davno čula, ale nihto nezna, že či to dospravdy tak.

Mily – No šak možeme še presvečic – něška prataš u koscele, ne? Popatriš za oltar, či tam neuidziš daco domurovani abo tak, dobre? A vecka uvidzime...

Haňka – No , mily muj, ja bula včera u koscel'e pratac, ale vera ja nič nevidzela za oltarom, al'e hutoreľi, že pred oltarom je dajaka krypta, dze pochovavali, že možno tam...

Mily – No aj tam može buc...

Haňka –ty, podzme večar popatrec gu kaštil'u, možno že daco najdzeme, ne?

Mily – ta dobre, večar u kerce, kec še zocmi!

Mily: Hu! (Nastraši Haňku)

Haňka, Jaj, bodaj, ce! Ja še zl'ekla, taki ši jak mali dzecko!

Mily – Joj ta prebač, ja ce nechcel prestrašic, ale kec ty še znaš tak šumne zl'eknuc....

Haňka – No podzme popatrec gu pivničnym oblačkom, či tam daco neuidzime...

(sklonia sa k oknám pri zemi – stojac na malej stoličke a zrazu sa obaja prepadnú pod zem. Odteraz používajú baterku...)

Haňka – Jaj mily muj, jajaj, co teraz budze, jak še stadzi dostaneme?

Chto zna , co tu je- a koho tu štretneme.

Mily – Cicho buc, šak še tak nebuj, dostaneme še vonka, lem cicho, žeby me daco aj čuli, nel'em toto tvojo vzdychaňe.

(chvíľu je ticho)

Haňka –Ty a nemohli me še prepadnuc do tej chodby, co ľudze hutoreľi? DO tej – tajnej

Mily – No ta ty ne hlupa – dobre rozdumuješ – može buc, trebalo nas gu tym pivničnym oblačkom sluchac?

Haňka – Podzme , šak ja tu vidzim, že še da is daľej...

Mily – Ta skušme, pocme...

Haňka – Jaj ta tu še neda, tu daco je!

Mily – Co to tu je?

Haňka – Take jak desky – šak to drevene dzvere – ale nemaju kl'učku, ľem - čekaj kus, naj popatrim! Ty šak to voni maju zamok, lem kl'učku nemaju! Ta me došľi!

Mily – No a co teraz ? Kadzi idzeme?

Haňka – Ta tadzi še da! Čekaj čoška tu je! Jaj jake žimne!

Mily – Ukaš – vera že tak, žimne, jak zos železa- a dajaki bars veľki _ co to može buc?

Haňka – Ja už znam! Šak to grofov motor – došľi me! Ale uš aspoň zname, na čim me!

Mily – Šak mi u garažu!

Haňka – Aspoň zname, jak še dostac stadzi von. Aj pocme zname, no ne?

Rosprávačka:

No mojo zlati, nenašľi totu tajnu chodbu – možno ani nijakej nit! Doteraz to nihto nedokazal! Historia išla daľej – Haňka še už už mala vydac za miloho, kec prišla vojna s Turkami. Raz večar še maľi štretnuc, ta vybrala še Haňka do kerty.

Haňka: NO ja neznam jak to budze dalej, ale hutoria, že Turci už u Fišaru, jáj l'em kedy pridu tu! L'em naj neberu chlopov, bo muj perši by šol... Uš še scmiva, mušim pobehnuć. (pridala do kroku)

Mily : Dzeže tota Haňka, uš tu čekam pol hodziny... Turci už u Fišaru, nezna nihto jak to budze....Ozda še l'em nedostaňu až tu!

Haňka: Jaj , že mi ce konečne našla!

Mily : Ta dze ši tak dluho, šak ja na tebe tu čekam už pol hodziny...

Haňka: No šak mi še nahl'ila, dobre mi nohy nepolamala...

(*pricvála k nim na koni Turek a zaoblenou šabl'ou zabije milého*)

Haňka (skloni sa k milomu): Jaj , mily muj, ta čom ši me tu zochabil samu, co ja budzem robic?

(*Vstane a zhodi Turka z koňa, pričom spadne do vody a utopí sa*)

Rospravačka - chcece znac zaver - že ščešlivi konec? Ta nebars, bo Haňkina duša bludzila po valale - ve'lo l'udzi vidzelo dzivče u bilim po brehu potoka chodzic - až nakonec tomu potoku da'li meno Duša.

Ale historia išla dalej. U kaštil'u byvala rodzina panov, co vlad'li u Butkovci. Kec mlada nevesta neporodzila ButtKayoj syna, ostala im l'em dzivka Žofka. Zofku bars chceli vydac, ale ne l'em za chočkoho, ale za dajakoho pana, no ne? Pan ve'l'komožny - podžupan Štefan ButtKay bul už nebohy a pani ve'l'komožná vydumala , že by mohla ich Žofka - vžac sebe Mateja tyž z jednoho paňskoho rodu. Znace co jej chodzilo po rozume - spojic majetky a žeby Žofka mala komu roskazovac. Ale Žofka nebars mala dzeku vžac sebe Mateja. Jej pestunka - Mariana, znala ve'lo o Butkovcoch aj o l'udzoch.

Žofka - Jaj pestuko moja, jak še mam dostac z tej šlamastiky? Už me aj zamk'li, odkedy mama zna, že še nechcem vydac za Mateja...

Pestunka - Jaj, draha moja, ta ja by znala - mohla by mi - zohnac - ale neznam, či by to bulo dobre...

Žofka - Jaj, prepana, lem mi pomohni, bo už neznam jak da'ej...

Pestunka - No, co už - znam chto ma kl'úče od chodby co vedze ot kaštil'a do koscela...

A kec ce zamkli, ta by ši mohla uceknuc...

Žofka - jaj, pestunko moja, ta zožeň toty kl'úče, budzem ci do konca života dzekovac...

Pestunka - Ta, farar ma kl'úče - bizovne, raz som ho čula, že o nich hutorel...Mam od ňoho pitac ?

Žofka - Pestunočko moja zata, toto by ši pre mne zrobyla? Jak še ci odmeňim ?

Pestunka - Mne budze stačic, že budzem znac, že še maš dobre a že ši ščešl'iva...

Rospravačka - A co bulo dalej ? Pestunka dotrimala slovo a kl'úče zohnala. Našl'i čas, kec mac grofka bula na našteve u kumotri a odvedla Žofku do pivnici. Vošli do chodby - chodba cmava, uzka. Ml'li švičku, ale aj tak še obidva treš'li od strachu. Kec došli gu drevenym dzverom bez kl'účky, pestunka skušila otvoric dzvere kl'účom od farara.

Žofka - Jaj, pestunočko moja, šak toti dzvere še otvoril'i! Podzme da'ej!

Pestunka (spadla na zem - drží si členok) Žofko moja, mne bars boli noha, co teraz? (skusi chodiť, ale nejde to)

Žofka, no ta jak, ozda še mušíme vracic? Pestunko, toto mi nerob!

Pestunka - Ja nijak nemožem chodzic, nehñivaj še. Mušiš is sama a fararoj povic, naj dakoho pošle po mne, než me tu myši žedza! A ja še aj bojim!

Žofka - ju vyobjíma - Nebuj še nič, takoj toto vybavim, farar určite poš+e dakoho tebe na pomoc!

Rospravačka – A jak to bylo dále? Žofka došla do koscela, ale kec volala na farara, žeby jej pomohol vyjs zos dzverkov za schodami na korus, ta neľemže še jej zamotal do dlhych vlasov netopir, ale s fararom došla aj grofka, chtora ju u sakrestii hledala. Pestunka sice neumarla u chodbe, ale grofka ju prepuščila. A sluchajce co bylo dalej.

Žofka – Ta mi došla, ozdaj sebe budzem mušec toho Mateja vžac! Al'e ja ňescem! Co mam robic? (zamyslí sa) Aha! Moja mama mi konečne uverila, že sebe ho chcem vžac – a možem aspoň chodzic po švece a nichto me nezamika. Idzem ja gu baboj zarikačkej, možno mi dajak pomože – kec už vona nebudze znac, ta už nichto.

Baba – Ta co slečinko, co tu robice?

Žofka – Ta ja by chcela...

Baba – dajak še neznace vypovedac – co by vam trebalo? Ahejce že u laske vam treba pomohnuć...

Žofka – Jak sce uhadli? Hej, mama me chce vydac za grofa a ja ho ňescem ani vidzec.

Baba – A co chcece odo mñe?

Žofka – Ja by scela, keby še dalo – porobic tomu Mtejoj, žeby me ňescel, žeby mu šicka laska odo mñe odpadla. Ľem či še to da!

Baba – šicko še da! Počekajce slečinko, mušim dajaki čari pri ohñu zrobitc...

(baba si mrmle nad ohñom, Žofka čaká)

Baba – No ja znam, že še s ňim nescece štretnuc, ta lem keby sce pred ich prahom – pred chižu, dze Matej biva, posypali s timni praškom. Kec vun prejdze po tym prašku, prestañe na tebe dumac, zabudñe na svoju lasku. Nič še ti nebuje.

Žofka – Ďzekuju bars šumñe – co mi dlužna ?

Baba – dajce par grošov, kec mace pri sebe.

(Žofka naradoscene dá pár mincí z mešca babke a idze het)

Žofka – No ta mi zvedava, či to budze fungovac.... Ozda ľem hej. Idzem gu Matejovomu domu, posypac drahu pred ňima.

Rospravačka - Ale zakľinadlo nefungovalo – Matej še po tym prašku vobec neprešol, bo ich služka bars pracovita a pozamitala šicok prach pred ich chyžu. Žofka še po veľkim vidumovañu vydala za Mateja a treba povedzec, že nigda nebanovala. Žili spolu dluho, mali veľo dzeci a zachovali ďalši paňski rod. Na verbe nad Dušu bul zvoñec a pripovitkom koñec.

...

Vytvorit' kuchársku knihu s receptami zemplínskych babičiek. Dokonca sme vytvorili kuchársku knihu s receptami v zemplínčtine, čo bolo dost' rizikové, ale aj zábavné. Keď som si naše výmysly – vlastne reálne recepty čítali, vyznievali komicky, ale dalo sa z nich celkom ľahko vyjsť....

Spoznať historické súvislosti s deportáciou Židov v 2. svetovej vojne, poznať budovy, ktoré súvisia so životom Židov v Budkovciach. Tu sme chceli spoznať židovskú hudbu..

MÁJ

Vytvorit' kuchársku knihu s receptami zemplínskych babičiek. Dokončiť začatú prácu, náročná je na zber materiálu...

Vytvorit' módnú prehliadku hudobných slohov – v spolupráci s učiteľom výtvarnej výchovy – modely historických odevov spolu s hudbou príslušného hudobného slohu – je to spolu veľmi originálne.

Obrázok 11 Príprava módnjej prehliadky

Prameň : vlastný archív autora

Obrázok 12 Príprava módnjej prehliadky

Prameň : vlastný archív autora

Obrázok 13 Príprava módnej prehliadky

Prameň : vlastný archív autora

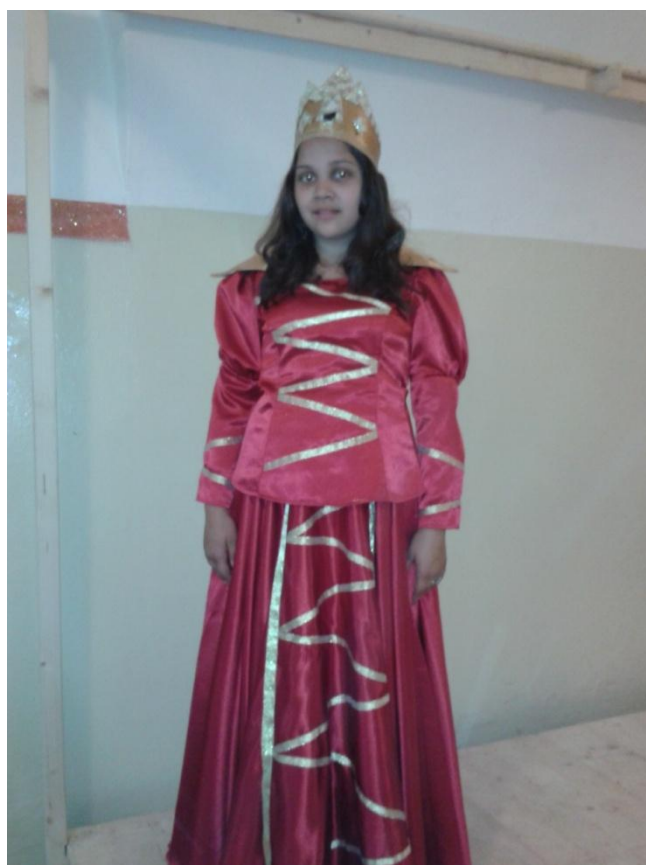
Obrázok 14 Príprava módnej prehliadky

Prameň : vlastný archív autora

Obrázok 15 Príprava módnej prehliadky

Prameň : vlastný archív autora

Obrázok 16 Príprava módnej prehliadky

Prameň : vlastný archív autora

Obrázok 17 Príprava módnej prehliadky

Prameň : vlastný archív autora

Obrázok 18 Práca na historických kostýmoch

Prameň: vlastný archív autora

Navrhnuť projekt na organizáciu festivalu ľudového tanca a remesiel v Budkovciach.

Obrázok 19 Prezentácia projektov Príprava Organizovanie festivalu
Prameň: vlastný archív

Obrázok 20 Prezentácia projektov Príprava Organizovanie festivalu
Prameň: vlastný archív

Obrázok 21 Prezentácia projektov na tému Organizovanie festivalu
Prameň: vlastný archív

JÚN

Vytvoriť návrh výtvarno-hudobného projektu/ aktivity, úlohy, zodpovednosť , finančný rozpočet / akceptovateľného verejnosťou, obhájiť ho pred obecným zastupiteľstvom – Soboty v Kaštieli.

Vytvoriť hudobnú pohľadnicu - pozvánku pre turistov, ktorí by mali záujem spoznať Zemplín.

Použiť hudbu Španielska a Argentíny vo filme, so zápletkou odchodu do Ameriky za prácou, kde budú hrať žiaci s hudbou a titulkami.

Navrhnuť využitie tradičných produktov na skvalitnenie cestovného ruchu na Zemplíne.

Naša vyučovacia hodina pozostávala z:

- cesty do Kaštiel'a,
- príchodu na určené miesto.
- spoločného utíšenia,
- vysvetlenia, pripomienky základného cieľa,
- výklad nového učiva (napr. nácvik novej piesne, práca na projekte),
- najdlhšiu časť tvorí práca žiakov pri riešení aplikačných úloh,
- žiaci svoje výsledky v závere vyučovacej hodiny prezentujú – napríklad sólovým spevom a sprievodom svojho vystúpenia na javisku,
- záver bloku tvorí spätná väzba.
- cesta späť do školského areálu

Hodina je doplnená uvoľňovacími cvičeniami a (podľa podmienok) aj relaxáciou.

ZÁVER

Môj cieľ - zlepšenie vzťahov našich žiakov k región, som splnila. Pokrok možno ho pripísať hlavne zmenenému miestu vyučovania, ale aj tomu, že som bežné témy vo výtvarnej výchove zmenila na originálne - lebo bežne sa napríklad spevu na javisku v Gazdovskom dome nestretáme - a ešte ak máme súťaž aj zorganizovať, tak to je pre deti veľmi inšpirujúce. Žiaci boli nadšení týmito nápadiami - bavilo ich organizovať festival vo varení „hul'ok“, vymýšľať kam by tentoraz zavítali - po návšteve skúšky DFS Pacerki, vytvárať hitparády ľudových piesní... Často sa vypytovali, kedy pôjdeme opäť do kaštieľa, aj keď vedeli, že ideme stále na hudobnej výchove. Myslím si, že veľa na pokroku urobil dobrý plán - aplikačné úlohy, ktoré ma stáli veľa času a tvorivosti, mali predsa niečo do seba a určite účinkovali. Ocenila som aj relaxáciu - bola zaujímavým a originálnym prvkom ITV, ktorý sme vhodne použili. Žiaci sa naučili viac sa rešpektovať, lebo vedeli, kto vie lepšie organizovať a plánovať, kto spievať, kto hrať na hudobnom nástroji, kto má výborný rytmus, kto vie dobre tancovať, kto vie klásť lepšie otázky pri besede... Zistila som, že žiaci sa vedľa viac prispôbiť lepšiemu nápadu, bez žiadnej urážky - čo ešte v septembri bol problém.

Bola sme prekvapená tým, že som dokázala tak dlhodobo nadchnúť žiakov k práci na hodinách hudobnej výchovy. Podľa vyjadrenia istej žiačky „takéto super hodiny by mali byť vždy - aj na matematike“

Možnosť využívať priestory historickej budovy - tak ako som mala ja - sa nestane hocikomu a hocikde. Napriek tomu si myslím, že má význam takéto hodiny so žiakmi realizovať. Obohatené priestory sú jedným z viacerých prvkov integrovaného tematického vyučovania, nie však jediným prvkom, ktorý sme používali. Aktivizujúce a aplikačné úlohy, ktoré som v tejto práci popísali, by aktivizovali určite všetkých zúčastnených na hodinách hudobnej výchovy a aj na iných typoch hodín. Všetky úlohy si možno prispôbiť a pozmeniť podľa svojich predstáv.

V tejto práci možno nájsť príklady ako využiť regionálnu výchovu na priblíženie žiakov hudobného umenia žiakom. Z projektu nám ostalo niekoľko piesní o okolitých obciach, ktoré žiaci veľmi radi spievajú, dokonca sme využili znalosti o organizácii festivalu pri organizácii súťaže vo varení gulášu. Z vytvorených projektov sme inštalovali výstavu v jedálni školy. Aj po uzavretí projektu sa žiaci pýtali na kaštieľ, keďže ešte stále mám prístup do interiéru, chodievame tam na triedne kolá Slávika, súťaže, prezentácie projektov a vymýšľame ako urobiť zaujímavou severnú vežu kaštieľa. Po projekte sa nám podarilo finančne podporiť projekt Záhady kaštieľa a rozprávkové vyučovanie v kaštieli. Prenosné pódium, ktoré sme tam nainštalovali, využívame na žiacke prezentácie v speve aj divadelnú činnosť školského divadla. Knihu o receptoch našich babičiek sme dokončili a dokonca sme ju odniesli do Klubu dôchodcov, s ktorými chystáme zaujímavú spoluprácu. Jedálny lístok zemplínskej reštaurácie sme inštalovali na steny interiéru prístupnej časti kaštieľa a - je tam dodnes - prešlo asi pol roka. So žiakmi 7. ročníka sa chystáme k realizácii detskej reštaurácie, kde využijeme všetky poznatky organizácii „minikoncertov“ a vernisáží a tiež chceme využiť severnú vežu ako čajovňu, kde je nádherný výhľad na obec. Teším sa na ďalšie zážitky s kaštielom, ktorý je perličkou obce Budkovce.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BAGALOVÁ, L. 2006. Integrované tematické vyučovanie rozvíja kľúčové kompetencie. In Moderná škola (online). 2006 (cit. 2007-01-04) Dostupné na internete <http://www.modernaskola.sk/directories/file-upload/dolezite/reformy/ITV.doc>
2. Gavora – Akí sú moji žiaci , Bratislava, 1999, Práca, ISBN 80-7094-335-1
3. Guráňová, Škumátová, Dejčíková - Humanitné vedy – inovatívne metódy v rámci vyučovania regionálnej výchovy , Vydavateľ: BellAmos, Martin, Vydanie: prvé, ISBN: 978-80-970692-2-3
4. Kovalik - *Integrované tematické vyučovanie. Model.* Faber, Bratislava, 1996, ISBN 80-967492-6-9.
5. Lokšová, Lokša – Tvořivé vyučování, 1. vydanie, Grada Publishing, Praha,2003 ISBN 80-247-0374-2
6. Medňanská – Systematika hudobnej pedagogiky, 1. vydanie, Rokos Prešov, 2010, ISBN 978-80555-0149-9
7. Portik, Krajčovičová, Mihoková – Základy tvorivosti – vysokoškolské učebné texty , Prešov 2009, PF PU v Prešove,1. vydanie, ISBN 978-80-8068-941-4
8. Prucha, Walterová, Mareš - Pedagogický slovník. Praha, 1998, Portál. ISBN 80-7178-252-1
9. ŠPÚ - Štátny vzdelávací program – Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra – prierezová téma, www.minedu.sk
10. ŠPÚ – Štátny vzdelávací program – Nižšie sekundárne vzdelávanie – Umenie a kultúra – hudobná výchova, www.minedu.sk
11. Turek – Didaktika, 2. vydanie, Bratislava, 2010, Iura Edition, spol. s r. o., ISBN 978-80-8078-322-8
12. Valenta – Metody a techniky dramatické výchovy, 1. vydanie, Grada Publishing, 2008, ISBN 978-80-247-1865-1
13. Zelina – Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa, 2. vydanie, vydavateľstvo Iris, 1996, Bratislava ISBN 80-967013-4-7

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Zemplín (slovenský región) – najznámejšie fakty

Príloha 1 - Zemplín (slovenský región) – najznámejšie fakty

Zemplín je slovenský región zodpovedajúci územiu Zemplínskej župy spred roku 1918, ktoré pripadlo Česko-Slovensku, alebo častejšie územiu Zemplínskej župy z rokov 1918 – 1922. Dnes sa tento pojem používa ako označenie folklórnej oblasti na území niekdajšej župy Zemplín.

Dejiny od roku 1918 - V roku 1918 (potvrdené Trianonskou zmluvou roku 1920) sa územie Zemplína rozdelilo medzi Česko-Slovensko a Maďarsko. Zemplínska župa sa na Slovensku spojila so slovenskou časťou Užskej župy. Súčasťou Užskej župy na Slovensku bol takmer celý okres Sobrance a východná polovica okresu Michalovce. V súčasnosti sa teda aj toto územie bývalej Užskej župy pokladá za súčasť Zemplína a označuje sa niekedy ako mikroregión Sobrance. Táto rozšírená Zemplínska župa 1.1.1923 zanikla a stala sa súčasťou Košickej župy. Roku 1928 bolo župné zriadenie na Slovensku zrušené. Počas 2. svetovej vojny sa južná časť slovenského Zemplína stala súčasťou Maďarska a bola pripojená k maďarskej Zemplínskej (*Zemplén*) a Užskej (*Ung*) župe. Po skončení vojny boli obnovené predvojnové hranice medzi ČSR a Maďarskom. Na Slovensku je územie Zemplína rozdelené medzi Prešovský kraj a Košický kraj. V regióne Zemplína (na Slovensku) dnes žije asi 430 000 obyvateľov.

Horný a Dolný Zemplín - Zemplín býva v turistických materiáloch a mapách často rozdelený na Horný Zemplín a Dolný Zemplín. Do Horného Zemplína patria okresy Humenné, Medzilaborce, Snina, Stropkov a Vranov nad Topľou, do Dolného Zemplína okresy Michalovce, Sobrance a Trebišov.

Ekonomika - Slovenský Zemplín patrí medzi najchudobnejšie regióny na Slovensku, s vysokou mierou nezamestnanosti a nízkou podpriemernou mzdou. Najvýznamnejšími centrami zamestnanosti sú Humenné, Michalovce a Vranov nad Topľou.

Hrady - Zemplínsky hrad, Jasenovský hrad, Michalovský hrad, Stropkovský hrad, Tibavský hrad, Bačkovský hrad, Brekovský hrad, Hrad Čičva, zrúcanina hradu Parič (v Trebišove), zrúcanina hradu Vinné, s výhľadom na Michalovce

Vodné plochy - Zemplínska Šírava, Vinianske jazero, Morské oko (Vihorlat), Vodárenská nádrž Starina

Turistika - Poloniny (národný park), Vihorlatské vrchy (chránená prírodná rezervácia), Bukovské vrchy

Kultúra - Zemplínske múzeum v Michalovciach, Vihorlatské múzeum v Humennom, Vlastivedné múzeum v Trebišove, Múzeum moderného umenia Andy Warhola v Medzilaborciach, Medzinárodná galéria MIRO v Snine

Extrémy - Najvyšší bod: Kremenec, trojhraničný (1 221 m n. m.), Najnižší bod: miesto, vtoku rieky Bodrog zo Slovenska (94,3 m n. m.), Najstaršia obec: Ruská